

Móra Regina

∴ Politechnikai Középiskola, Szabadka
∴ regina95@open.telekom.rs

ÉLMÉNYSZERŰ TANÍTÁS, TANULÁS

Experiential Teaching and Learning

Az Észak-bácskai Magyar Pedagógusok Egyesületének idei közgyűlését, a VI. Közoktatási Konferenciát, nagy érdeklődés kísérte a pedagógusok körében. Ehhez nagymértékben hozzájárultak az előadók is. Négyyszáztizen regisztráltak az idén.

A 2012-es évről készített összefoglalót hallgatva és a képeket nézve a közönység betekintést nyerhetett az egyesület tevékenységeibe (versenyek, továbbképzések). Ezt követően De Negri Ibolya, az egyesület elnöke a további célkitűzésekről beszélt, és hangsúlyozta, hogy az a legfontosabb, hogy az egyesület munkájával „a vajdasági magyar nyelvű közoktatás szolgálatába álljon, az oktatás és a nevelés színvonalát emelje, és a korszerű, időszerű tanítást-tanulást elősegítse”.

Király Annamária, a Nemzeti Erőforrás Minisztérium Oktatásért Felelős Államtitkári Kabinet Külhoni Magyarok Osztályának referense elismerő szavakkal illette az egyesület működését, eredményeit.

Az előadás-sorozatot dr. Czeizel Endre orvos-genetikus, az orvostudományok akadémiai doktora nyitotta meg. Előadásának címe *A modern genetika és a pedagógia* volt. Érdekfeszítő előadása az orvosi ismeretek nélküli pedagógusközönségnek is érthető és követhető volt. Irodalmi, képzőművészeti, zenei példákkal fűszerezte genetikai előadását, és szavalt. A genetikai alapismeretek modern megközelítése képezte előadása fő szálát. Gregor Mendel elméletéről hamar áttért Francis Galton kutatására, aki pozitív és negatív eugenikáról beszélt, pontosabban a kivételes képességű emberek és a gyengébb, beteg emberek szaporodási szabályozásának utópiájáról. Ez az elmélet a német diktátor beteges értelmezése miatt sokáig háttérbe szorult. Az előadó a Galton-törvényeket magyarázta a hallgatóságnak: az ős örökség törvényét (alma nem esik messze a fájától); a visszatérés az átlaghoz; a genetikai adottságok csak a lehetőségek határait határozzák meg. Hogy génjeinkből mit valósítunk meg, ez tőlünk szürlőktől, tanároktól függ.

Az előadásból a magyar nyelv újítói sem maradtak ki, és a talentum szó is megjelent a professzor kontextusában. A tehetség és a talentum közti eltérést

hangsúlyozta. A talentum a megvalósult tehetség, és sok tehetségből nem lesz talentum.

A genetika forradalmát J. D. Watson és F. Crick tudósok munkája hozta meg a világnak. Szavakból összeálló mondat a gén, amely meghatározza a fehérjét, a fehérje pedig azt, milyenek vagyunk. Átlagosan húszéves az élettartam növekedése, hátránya, s ezzel a szociális különbségek is erősödnek. Czeizel Endre szerint az emberré válás még nem fejeződött be.

A család, az iskola, a kortárs csoportok és a társadalom hatással vannak a tehetségre, ahogy ő nevezte, ez a „talentummodell”. A korán megmutatkozó specifikus adottságok (muzikalitás, matematika, vizualitás, költői adottság) megjelenési idejét határolta be a gyermekeknél. Az egyik legfontosabb kérdés szülőknek és pedagógusoknak: hogyan lehet felismerni a társadalmilag legfontosabb pedagógusi, orvosi, politikusi tehetséget? A válasza alapján megfogalmazhatom, hogy nem lehet ezt az iskolában meghatározni, nem az okos emberek közül kerülnek ki a géniuszok, inkább a türelmetlennek, elviselhetetlennek tartott gyermekek köréből. A Ferenczy család rövid bemutatása után az apát, Ferenczy Károlyt idézte a genetikus, aki gyermekei jövőjét jósolta meg, de rosszul, mert három gyermeke pályája másképpen alakult.

Szóba került a homoszexualitás is. A felmérés alapján a nők kilencvenhat százaléka nem szülné meg gyermekét, ha a genetikai vizsgálat során kiderülne, hogy homoszexuális. A művészek tíz százaléka homoszexuális, természetesen a professzor ezt az arányt tudományosan megmagyarázta, és példákkal is szolgált az irodalomból, művészetből.

Az örökletesség minimális. A költők, festők általában rossz tanulók, de mikor rátalálnak küldetésükre, munkamániások lesznek.

A tudás szerint a pedagógus küldetése a gyermek speciális tehetségének felismerése; a kreativitás elnyomásának mérséklése; a motiváció.

Dr. Benda József, a neveléstudományok kandidátusa, a Pázmány Péter Katolikus Egyetem tanára *A harmadik évezred pedagógiája* című előadása az új pedagógusszeretet hangsúlyozta. A saját rossz iskolai tapasztalata indította el azon az úton, ahol most is van, hogy olyan pedagógiai módszert találjon, amely más mint a hagyományos, korszerűbb, hatásosabb és eredményesebb. A HKT (Humanisztikus Kooperatív Tanulás) nem passzív, unatkozó, nevelési zavarokkal küzdő diákokat nevel, hanem a kultúra- és paradigmaváltással egy új szemléletet képvisel. Természetesen, mint mindig, az új szemléletek ellenállást váltanak ki (pl. Ptolemaiosz–Kopernikusz), de ez leküzdhető. Immáron nem a tananyag van a középpontban, hanem a gyerek, pontosabban a gyerekek. A HKT-program elemeit értelmezte az előadó: értékek és célok, szervezet, tanterv, időterv, a tér kialakítása, a folyamat irányítása. Az előadó zárószavát idézem: „Kölcsönös tisztelet tanár és diák között.”

Dienes Anna, a budapesti Lemhényi Dezső Általános Iskola intézményvezetője iskolájukat mutatta be, és betekintést nyerhettünk egy kellemes és egészséges vezető-tanár-diák légkörbe, ami valóban szigetnek minősül. Öryné Gombás Csilla előadását ő konferálta be, és a legnagyobb tisztelettel és elismeréssel szólt az említett intézmény tanító/fejlesztő pedagógusa munkásságáról. *Élményszerű tanulás a sakk segítségével (képeségfejlesztő sakk)* volt a címe Gombás Csilla előadásának, aki egy pedagógiai módszert mutatott be, amit évek óta szinte a tökéletességig fejlesztett, és a játék útján rengeteg kisdíjakkal szerettette meg a tanulást (és a sakkot).

A konferencia könyvbemutatóval fejeződött be. Csernik Ilma és Jelacsik Sutus Ágota *Figyelem! Én már figyelek!* című könyvüket ismertették a hallgatósággal. A mű az egymásra figyelés hiányára hívja fel a figyelmünket; a laikusoknak és szakembereknek is szóló elmélet és gyakorlat ugyanazt a célt szolgálja: az egész személyiség fejlesztését.

Kellemes élmény és új ismeret nélkül senki sem távozott az idei VI. Közoktatási Konferenciáról.

A TEHETSÉGGONDOZÁS

„A tehetség az eredetiségből származik; ez pedig nem egyéb, mint a gondolkodás, látás, értelmezés és ítéelés különleges módja.”

(Guy de Maupassant)

A Vajdasági Tehetségsegítő Tanács szervezésében kétnapos képzésen vehettek részt magyar nyelvű pedagógusaink április 12–13-án. A képzés címe: *A tehetség gondozás módszertani sokszínűsége*. Bajor Péter, a Magyar Tehetségsegítő Tanácsok Szövetségének elnöke érdekes és mozgalmas programmal készült a két napra. Tehetségekről már sokat hallottunk, beszélünk és beszélünk is, mégsem tudjuk mindig ezt az előnyt (a tehetséget) kellően kiaknázni, gyakrabban érezzük problémának. A stresszel és rohanással teli világunkban akár szülőként, akár pedagógusként nehéz megállni egy pillanatra, és odafigyelni az egyénre.

Bajor Péter *Vesszőparipák* alcímmel látta el előadását. Felsorolta azokat a tényezőket, szempontokat, amelyek ismerete szükséges (és a vesszőparipánk) a tehetségek felismerésében, gondozásában. A csoportmunkák során, mivel a hallgatóság véleményére is kíváncsi az előadó, a problémák megbeszélésére is sor került.

A tehetséges gyerekek gondozása a köznevelés része kell hogy legyen. Ehhez pedig a pedagóguson és az iskolán kívül szükség van a társadalomra is: civil szervezetek, cégek, magánszemélyek támogatása is nélkülözhetetlen. Nagyon fontos

szegmentum a szülők és a tanítók, tanárok összefogása, illetve a tehetségek támogatása a részükről. A kortárs csoportok hatása, az ún. csoportnyomás is fontos helyet foglal el a tehetségek kibontakozásában. Egyszóval tehetségbarát társadalom kell, hiszen mindannyian (a házmestertől az igazgatóig) hozzájárulunk egy-egy gyermek akár csak az iskolához való viszonyulásához is. Az együttműködések kétségtelenül jelentős elemei a tehetséggondozásnak: intézményen belül és kívül, diákok, civil szervezetek és oktatási intézmények között stb.

Könyvek és tanulmányok sokasága szól arról és tanít bennünket arra, hogyan tudjuk felismerni és kezelni, jó irányba terelni a még ki nem bontakozott, illetve a kibontakozóban lévő tehetségeket. Új szemléletek, ismeretek segítenek nekünk, tanároknak, hogy jófelé terelgessük a ránk bízott gyermekeket, és a magunk munkáját is sikeresebbé tegyük.

A *Kezdd magaddal!* felszólítás a pedagógusok számára fontos üzenetet tartalmaz, meghatározza az utat, amelyen haladnunk kell: „Mások vagyunk. Nagyon! Én magam is egyedi vagyok! Te is!” A személyiségtypusokkal többen foglalkoztak. Hippokratész, Jung, Eysenck személyiségfaktorai is ezt bizonyítják. Nem szabad elfelejteni, hogy a különbözőség nem rossz, az előadó szavait idézve, ha a bicikli egy kicsit balra húz, attól még mehetünk vele egyenesen. Johari önismeretmodellje, az ún. Johari-ablak azt vetíti ki, milyen fontos a magunkról alkotott tudás, ismeret, és ugyanilyen fontos a mások által rólunk alkotott ismeret. Ha ez a két ismeret közelít egymáshoz (ez az ún. aréna terület), akkor jófelé halad az egyén, ami az önismeretet illeti. Ezt pedig úgy érhetjük el, ha beszélgetünk, önértékelést végzünk, és mások, pontosabban a környezetünk véleményét is meghallgatjuk, mérlegeljük.

Beszéltünk arról, hogy a jó tanuló és a tehetséges diák nem mindig ugyanaz a személy. A szorongás, a stresszhelyzet túrése is befolyásolja a felelés eredményét. Viszont szóba került az is, hogy a tehetség nem mindig tolerálható. A negatív irányba fejlődő tehetségek a társadalom peremére is kerülhetnek, gondoljunk a zsebmetszőre, aki tehetségét rossz, etikátlan dologra használja fel. Ebben az esetben is fontos a tehetség időben történő felismerése, és szülő, pedagógus, pszichológus, kortársak, támogató társadalom hatására azt jó irányba kell terelni.

A tehetségek sokrétűségére is oda kell figyelni. Ha valaki jó matematikus, lehet jó zenész is, nem hagyhatjuk elkallódní egyiket sem. Fel kell ismerni, támogatni mindkettőt.

Az előadó hangsúlyozta a drámaprogramban való részvételt, amit jónak tart a tanulók fejlődése, megnyílása tekintetében. A játék ereje kétségtelenül nagy. Készségeket fejleszt (logika, kreativitás, empátia stb.), önismerethez segít, önbizalmat ad, megkönnyíti a társadalmi kapcsolatok kiépítését, felelősségtudatot erősít, érzelmek kifejezésére tanít. Szóval: játsszunk a tanulókkal. A tapasztalati

módszereket kell előtérbe helyezni a tanórákon, szemben az előadói módszerrel. Hatása bizonyított.

Bajor Péter műhelymunkával, érdekes játékokkal indította előadásának első napját. Ismerkedéssel indított a csoport. Térbeli térképen kellett elhelyezni a települést, ki honnan érkezett. A résztvevő oda állt, ahol az előadás helyszínéhez (Szabadkához) viszonyítva képzelte a lakóhelyét. Érzelmek kinyilvánítása, kibeszélése is sorra került a játékok során. Közös listákat készítettek a tehetségek fejlődésének előmozdításáról, gátlásáról. A csoportmunkák során megismerték egymást a hallgatók, és érzelmeket, gondolatokat cseréltek, figyeltek egymásra, tanultak egymástól. Fontos, lényeges a tehetséges gyerekek nevelésében is az odafigyelés, a játék során való megnyílás.

Felmerült a kérdés, hogy milyen az ideális (tehetségsegítő) pedagógus, szülő. Az biztos, hogy szuperembernek kell lenniük, hiszen folyton váratlan helyzetekbe kerülnek, újabb és újabb kihívásoknak kell megfelelniük, jól dönteniük adott esetekben... Tökéletesek nem vagyunk, de igyekezzünk. Pedagógusaink pozitív hozzáállását bizonyítja ez az előadás is, és az előadás iránti nagyszámú érdeklődés, a jelenlévők hozzászólása, aktivitása.

Ne felejtünk el dicsérni! És ne felejtjük el, hogy minden a fejben dől el! Diákokra, tanárookra egyaránt vonatkozik, hogy mások jogainak megsértése nélkül kell gyakorolni saját jogainkat, így is ki lehet fejezni érzéseinket, gondolatainkat.

Felelősek vagyunk tehetségeinkért, és nemzeti ügy a tehetségek ápolása. „Ha van valakiben eredetiség, mindenekelőtt azt kell kibontania, ha nincs, akkor valamiképpen meg kell szereznie. A tehetség: sok-sok türelem” (Guy de Maupassant).